

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti
čo sa zmenilo po legislatívnom procese v Národnej rade Slovenskej republiky

V poslednom čísle výrobného družstevníctva sme Vás informovali o zmenách, ktoré mali s účinnosťou od 1. januára 2023 nastať v chránenom zamestnávaní. Ako však aj v iných oblastiach spoločenského a pracovného života, aj v procese schvaľovania zákonov došlo k turbulentným a zásadným zmenám na poslednú chvíľu. V procese schvaľovania v Národnej rade Slovenskej republiky („NR SR“) boli vznesené viaceré pozmeňujúce návrhy a tak sa novela zákona č. 5/2004 o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov („zákon“) ešte na poslednú chvíľu dotvorila. Nakoľko však došlo k pozitívnym úpravám a vo väčšine prípadov k posunutiu účinnosti jednotlivých ustanovení zákona, rozhodli sme sa, že Vás o týchto zmenách budeme informovať v tomto čísle časopisu.

S účinnosťou až **od 1. januára 2024** v zákone nájdeme úpravu nového pojmu „**občan so zdravotným postihnutím so sťaženým prístupom**“, ktorý je pre zamestnávateľov kľúčový. Úprava bola oproti pôvodnému návrhu pozitívne zmenená a je komplexnejšia. Občanom so zdravotným postihnutím so sťaženým prístupom na trh práce z pozície zamestnanca bude fyzická osoba, ktorá je občanom so zdravotným postihnutím a ktorá

- a) *pred prijatím do pracovného pomeru na pracovné miesto v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku a počas trvania pracovného pomeru má pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou,*
- b) *má pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou a ktorá najmenej šesť po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov predchádzajúcich kalendárnemu mesiacu, v ktorom bola prijatá do pracovného pomeru na pracovné miesto v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku, nebola zamestnancom, nebola v pracovnoprávnom vzťahu na základe dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru a nevykonávala alebo neprevádzkovala samostatnú zárobkovú činnosť okrem vykonávania činností ustanovených zákonom,*
- c) *pred prijatím do pracovného pomeru na pracovné miesto v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku bola občanom so zdravotným postihnutím*

1. podľa písmena a) a počas trvania pracovného pomeru sa stala fyzickou osobou, ktorá má pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou,

2. podľa písmena b) a počas trvania pracovného pomeru sa stala fyzickou osobou, ktorá má pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Ďalšou pozitívnou zmenou je, že **sa vypustil vekový limit** na účel čerpania príspevkov na podporu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím. Tento limit je zavedený pri evidencii uchádzačov o zamestnanie vo veci zaradenia a vyradenia z evidencie.

Túto úpravu považujeme za správnu aj vzhľadom na výšku starobných dôchodkov a nákladov na živobytie. Je súladná s medzinárodnou legislatívou, ako sme to prezentovali na Ministerstve práce,

sociálnych vecí a rodiny SR, ako aj na Hospodárskej a sociálnej rade SR. Argument, že dôchodcom sa nezakazuje pracovať je pravdivý, avšak irelevantný, pretože bez podpory zo strany štátu si málokto zamestnávateľ pôsobiaci v oblasti chráneného zamestnávania dokáže pokryť zvýšené výdavky, ktoré mu vznikajú v nadväznosti na špecifiká chráneného zamestnávania.

Novela zákona o službách zamestnanosti tiež nakoniec **vypustila** aj ďalšiu našu zásadnú pripomienku ohľadom **limitovania vykonávania práce z domu** v rozsahu maximálne 10 dní v kalendárnom mesiaci.

Účinnosť niektorých ďalších schválených ustanovení, o ktorých sme Vás informovali koncom roku 2022 sa posúva, konkrétne:

- *štát bude na výkon práce z domácnosti zamestnanca so zdravotným postihnutím so sťaženým prístupom na trh práce prispievať iba na celkovú cenu práce zamestnancov s účinnosťou od 1. januára 2024*
- *dňom 1. januára 2024 tiež nadobudne účinnosť aj zmena ohľadom povinnosti oznámenia zmeny sídla príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny do 5 pracovných dní od kedy k zmene došlo*
- *občan so zdravotným postihnutím, ktorý bol zamestnaný v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku k 31. decembru 2023 sa do skončenia zamestnania v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku považuje za občana so zdravotným postihnutím so sťaženým prístupom na trh práce v znení účinnom od 1. januára 2024.*

Napriek tomu, že sa zavádzajú nové pojmy a podmienky v chránenom zamestnávaní, finálnu úpravu novely zákona oproti jej prvotnému návrhu vítame. Po rozporových konaniach na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR k viacerým zákonom sa stávalo, že niektoré naše zásadné pripomienky zostali neakceptované aj po ich prezentácii na Hospodárskej a sociálnej rade SR (ide konzultačný a dohodovací orgán vlády a sociálnych partnerov na celoštátnej úrovni). Pri novele tohto zákona máme prvú pozitívnu skúsenosť. Napriek tomu, že sme na Hospodárskej a sociálnej rade SR neodstránili rozpor ohľadom navrhovaného znenia zákona v niekoľkých bodoch, naše neakceptované pripomienky sa spolu s návrhom zákona predložili do NR SR a viaceré z nich aj boli zohľadnené pri finálnej podobe novely zákona.

Veríme, že chránené zamestnávanie prijatím tejto novely zákona bude stále vytvárať reálne podmienky na začlenenie sa ľudí so zdravotným postihnutím do spoločnosti. A to napriek tomu, že chránené zamestnávanie je a aj v blízkej budúcnosti bude limitované na úkor zamestnávania ľudí so zdravotným postihnutím na otvorenom trhu práce.

JUDr. Monika Zatkalíková